

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta (HE 113/2024 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Hanna Kiiskinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja, Kirkkohallitus
- taluspäällikkö Henna Mynttinen, Suomen ortodoksinen kirkollishallitus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- AKI-liitot ry
- professori Veli-Pekka Viljanen

Viitetiedot

Hallintovaliokuntaan on saapunut tiedoksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskouksen 8.11.2024 hyväksymä kirje valtioneuvostolle.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettua lakia ja ortodoksisesta kirkosta annettua lakia.

Muutokset koskisivat evankelis-luterilaisen kirkon hoitamiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnettävän valtion rahoituksen ja ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen määrää. Valtion rahoituksen ja valtionavustuksen lähtötasot määriteltäisiin uudelleen vuodesta 2025 al-

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp

kaen. Kyseisiä rahoitusmuotoja koskeva, vuonna 2024 voimaan tullut yhden prosenttiyksikön indeksikorotusvähennys olisi edelleen voimassa vuosina 2026 ja 2027.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoitteita vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettua lakia (430/2015) ja ortodoksisesta kirkosta annettua lakia (985/2006) siten, että evankelis-luterilaisen kirkon hoitamiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnettävän valtion rahoituksen ja ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen määrää vähennetään yhteensä 20 milj. eurolla vuodesta 2025 alkaen.

Esityksen taustalla ovat hallituksen sopeutustoimia koskevat päätökset, joiden seurauksena kirkollisveron tuotto kasvaisi evankelis-luterilaisen kirkon osalta yhteensä noin 48 milj. eurolla ja ortodoksisen kirkon osalta noin 1,3 milj. eurolla. Kirkollisveron tuoton kasvu muodostuu verotuksen ansiotulovähennyksen poistamisesta ja sen korvaamisesta työtulovähennyksen korotuksella sekä niin sanotusta kanavointiratkaisusta, jolla päätettyjä säästötoimia kohdennetaan hallituksen linjaamalla tavalla. Ehdotetun valtion rahoituksen vähennyksen tarkoituksena on tasata näiden muutosten vaikutuksia.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun valtionrahoituksen vähennyksen jälkeenkin evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon talous vahvistuu muutoksen seurauksena, mikäli muut kirkollisverotuottoon vaikuttavat tekijät säilyvät ennallaan.

Esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä todetuin huomioin.

Hautaustoimen kustannukset

Valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 1 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelis-luterilaiselle kirkolle rahoitusta hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin. Hallintovaliokunta toteaa, että rahoituksen käyttö on kirkon vapaassa harkinnassa, sillä kirkko saa itse päättää, miten se jakaa rahoituksen yhteiskunnallisten tehtäviensä kesken.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan osa lausunnonantajista katsoo, että siltä osin kuin kirkon jäsenet joutuisivat ehdotetun lakimuutoksen myötä vastaamaan myös kirkkoon kuulumattomien lakisääteisten palvelujen kustannuksista, kirkkoon kuuluvat olisivat eriarvoisessa asemassa suhteessa kirkkoon kuulumattomiin ja että esitys on yhdenvertaisuuden näkökulmasta ongelmallinen.

Hallintovaliokunta toteaa, että esityksellä ei ole vaikutuksia evankelis-luterilaisen kirkon jäsen-ten ja kirkkoon kuulumattomien jäsenten yhdenvertaisuuteen, jos seurakunnat ja seurakuntayhtymät päätyvät korottamaan esityksen johdosta hautaustoimen palveluista perittäviä maksuja. Valiokunta tuo kuitenkin esiin, että tilanne saattaa muodostua oikeudenmukaisuuden kannalta erilaiseksi, jos hautaustoimen kustannusten kattamiseen päädytään käyttämään kirkollisverojen tuottoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisessakin tilanteessa on kuitenkin merkitystä sillä, että esimerkiksi vuonna 2023 noin 83 prosenttia evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämille hautausmailla haudatuista vainajista oli kirkon jäseniä ja vain noin 17 prosenttia haudatuista ei kuulunut kirkkoon. Ehdotetun suuruinen valtion rahoituksen leikkaus ei saadun selvityksen mukaan muodostu niin olennaiseksi, että se vaarantaisi evankelis-luterilaisen kirkon kykyä huolehtia sille asetetuista yhteiskunnallisista tehtävistä. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei hautaustoimen merkitys kirkolle ole vain yhteiskunnallinen tehtävä, vaan siihen sisältyy myös kirkon jäsenten uskonnonharjoittamiseen liittyviä elementtejä.

Seuranta

Hallituksen esityksessä (s. 14) todetaan, että hallitus laatii selvityksen valtion rahoituksen suhteesta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin sekä ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen suhteesta ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Valiokunta pitää selvityksen laatimista rahoituksen riittävyyden selvittämiseksi perusteltuna.

Valiokunnan huomiota on myös kiinnitetty siihen, että kirkon jäsenmääräennusteen ja Suomen uskonnollista kehitystä koskevan tutkimustiedon perusteella voidaan arvioida, että erilaisiin uskontoihin ja vakaumuksiin liittyvä moninaisuus tulee kasvamaan yhteiskunnassamme. Tämä haastaa valtiota etsimään toimia, jotka parhaalla mahdollisella tavalla edistävät yhdenvertaisuutta ja uskonnonvapautta niin hautaustoimessa kuin muillakin yhteiskunnan aloilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että tilanteen kehittymistä seurataan.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 113/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp

Helsingissä 12.11.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps

jäsen Petri Honkonen kesk

jäsen Juha Hänninen kok

jäsen Christoffer Ingo r

jäsen Anna Kontula vas

jäsen Rami Lehtinen ps

jäsen Eemeli Peltonen sd

jäsen Hanna Räsänen kesk

jäsen Paula Werning sd

jäsen Joakim Vigelius ps

jäsen Ben Zyskowitz kok

varajäsen Sanna Antikainen ps

varajäsen Jari Ronkainen ps

varajäsen Timo Suhonen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettua lakia (430/2015) ja ortodoksisesta kirkosta annettua lakia (985/2006) siten, että evankelis-luterilaisen kirkon hoitamiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnettävän valtion rahoituksen ja ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen määrää vähennetään yhteensä 20 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Esityksen taustalla on valtiontalouden edelleen heikentynyt tilanne ja tarve sopeuttaa valtion menoja. Lisäksi esityksen taustalla ovat hallituksen muita sopeutustoimia koskevat päätökset, joiden seurauksena kirkollisveron tuoton arvioidaan kasvavan evankelis-luterilaisen kirkon osalta yhteensä noin 48 miljoonalla eurolla ja ortodoksisen kirkon osalta noin 1,3 miljoonalla eurolla. Tämän esityksen sopeutuksella tasataan näiden muutosten vaikutuksia.

Pidämme lähtökohtaisesti perusteltuna, että välttämättömään valtiontalouden tasapainottamiseen osallistuvat myös evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko kohtuullisena pidettävällä tavalla. On myös sinänsä ymmärrettävää, että hallituksen toisaalla tekemistä veromuutoksista aiheutuvaa kirkollisveron tuoton merkittävää kasvua pyritään tasaamaan tällä esityksellä. Me allekirjoittaneet katsomme kuitenkin, että hallituksen esittämä leikkaus evankelis-luterilaisen kirkon valtion rahoitukseen ja ortodoksisen kirkon avustukseen on tasoltaan liian korkea ja sitä on kohtuullistettava.

Hallintovaliokunnan kuulemisissa on tuotu esiin huoli siitä, että esityksellä saattaa olla vaikutuksia evankelis-luterilaisen kirkon jäsenten ja kirkkoon kuulumattomien yhdenvertaisuuteen, jos hautaustoimen kustannusten kattamiseen päädytään käyttämään kirkollisverotuottoja. Tällöin kirkollisveroa maksavat seurakuntalaiset joutuisivat rahoittamaan myös kirkkoon kuulumattomien hautausmaksuja. Kuitenkin valiokunnan kuulemisten mukaan tällaisessa tilanteessa olisi merkitystä sillä, että esimerkiksi vuonna 2023 noin 83 prosenttia evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitäville hautausmaille haudatuista oli kirkon jäseniä ja vain noin 17 prosenttia kirkkoon kuulumattomia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu leikkaus ei muodostuisi niin olennaiseksi, että se vaarantaisi evankelis-luterilaisen kirkon kyvyn huolehtia sille asetetuista yhteiskunnallisista tehtävistä.

Kiirehdimme hallitusta laatimaan viimein nyt lupaamansa selvityksen valtion rahoituksen suhteesta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin sekä ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen suhteesta ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Selvitys ja sen johtopäätökset ovat avainasemassa arvioitaessa evankelis-luterilaisen kirkon valtion rahoituksen ja ortodoksisen kirkon avustuksen kehittämistä tulevina vuosina. Tässä yhteydessä yhdenvertaisuuskysymykseen olisi viimeistään löydettävä laajasti tyydyttävä ratkaisu.

Vaadimme myös, että hallituksen tulee selvityksen yhteydessä arvioida hautausvoimilakia (457/2003) ja mahdollisuutta uudistaa lakia hautausvoimien maksusäädösten osalta rahoituksen muuttuessa. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kyseisestä laista antamassaan lausunnossa pitänyt

**Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp
Vastalause 1**

hyväksyttävänä, että maksujen perusteena otetaan huomioon jäsenyysaika kirkossa (PeVL 71/2002 vp, s. 2). Kuitenkin tällä hetkellä hautaustoimilain sanamuodon on tulkittu estävän maksujen alhaisemman tason kirkon jäsenille. Hallituksen tulisikin selvittää ja tarkoin arvioida, tulisiko muutokseen ryhtyä, kun valtion rahoitus ei enää aikaisemmalla tasolla korvaa seurakuntien yhteiskunnallisten tehtävien kuluja. Asiaa selvittäessään hallituksen tulisi kuulla laajasti eri osapuolia ennen johtopäätöksien tekemistä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että lakiehdotukset 1. ja 2. hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentti ja 2. lakiehdotuksen 119 §:n 2 momentti muutettuna.
(Vastalauseen muutosehdotukset)*

Vastalauseen muutosehdotukset

1. Laki valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n muuttamisesta

2 §

Rahoituksen määrä vuonna 2025 on 106 990 000 euroa.

---

2. Laki ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

119 §

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha käytettäväksi ortodoksiselle kirkolle myönnettävään valtionavustukseen. Määräraha vuonna 2025 on 2 422 000 euroa.

Helsingissä 12.11.2024

Eemeli Peltonen sd
Paula Werning sd
Timo Suhonen sd

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Kirkkojen ja valtion suhde on erityislaatuinen ja järjestely, jossa kirkot hoitavat yhteiskunnallisia tehtäviä. Järjestely on merkityksellinen myös uskonnonvapauden ja uskonnollisten yhteisöjen autonomian kannalta.

Katsomme että esityksessä kajotaan kirkkojen ja valtion sopimukseen yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksesta yksipuolisesti. Hallituksen esitys johtaa tilanteeseen, jossa yhä useampi kirkon jäsen rahoittaa maksamallaan kirkollisverolla esimerkiksi kirkkoon kuulumattomien henkilöiden hautauskuluja. Tilanne on ongelmallinen uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Esitys onkin säästölaki, jonka päämääränä on vähentää evankelisluterilaisen kirkon eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettavaa valtion rahoitusta ja ortodoksisen kirkon valtionavustusta yhteensä 20 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Tason leikkaus jäisi pysyväksi.

Niin tässä kuin monissa muissakin esityksissään kokoomuksen ja perussuomalaisten johtama hallitus on omilla päätöksillään samanaikaisesti nostanut kustannuksia ja leikannut rahoitusta, mutta keventämättä velvollisuuksia. Paheksomme, ettei valtioneuvosto ole pyytänyt puheena olevassa esityksestä kirkkolain edellyttämää lausuntoa kirkolliskokoukselta, kun on selkeästi kyse merkittävästä kirkon ja valtion suhteeseen liittyvästä kysymyksestä.

Olennaista tässä esityksessä on huomata, että lakiin on kirjattu evankelisluterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon vastuulle lukuisia yhteiskunnallisia tehtäviä, kuten hautuumaat ja hautausotimet (myös kirkkoon kuulumattomat), väestökirjanpito sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpito. Valtionavustuksia on maksettu edellä mainittujen lakisäätteisten vastuiden hoitamiseen, koska ne eivät ole sidoksissa em. kirkkojen jäsenyyteen.

Evankelis-luterilaisen kirkon edellä mainittujen lakisäätteisten yhteiskunnallisten tehtävien nettokustannukset vuonna 2023 olivat yhteensä 162,5 miljoonaa euroa. Kyseisenä vuonna kirkolle maksettu valtionrahoitus (122 661 000 euroa) kattoi noin 75 % mainituista kustannuksista.

Nyt esitetty pysyvä rahoitusleikkaus olisi jopa noin 10 %:n vähennys kansalliskirkkojemme valtionosuuksiin hoitaa lakisäätteisiä velvoitteita. Leikkauksen jälkeen valtionrahoitus kattaisi enää hieman yli 60 % lakisäätteisten velvoitteiden kustannuksista, kun vuonna 2014 valtionavustusuu-distuksen yhteydessä edellinen kokoomusjohtoinen hallitus oli sopinut noin 80 %:n avustustasosta. Tämän lisäksi kokoomuksen ja perussuomalaisten johtama hallitus leikkaa vuosina 2024-2027 yhden prosenttiyksikön verran vuotuisia hintaindeksikorotuksia, jotka myöskin murentavat evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon rahoitus pohjaa hoitaa lakiin kirjattuja yhteiskunnallisia velvoitteita.

Esityksen ongelmallisuutta korostaa se, että hallitus tuo eduskunnalle pelkän leikkausesityksen, ei edes jaksotettuna vaan kertarysäyksenä ilman, että kansalliskirkkojemme vastuita hoitaa yh-

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp
Vastalause 2

teiskunnallisia tehtäviä vähennettäisiin tai ylipäättään hallitus kertoisi, mitä kansalliskirkkojen pitäisi tässä tilanteessa tehdä. Niiden liikkumavara on pieni sopeuttaa talouttaan hallituksen rujan leikkauspolitiikan seurauksena.

Hallituspuolueiden omaksumaa vastuutonta ja lyhytnäköistä säästövimmaa sekä kyvyttömyyttä ratkaista haasteita kuvaa hyvin myös se, että hallitus on vasta alkamassa laatia selvitystä valtion rahoituksen suhteesta evankelisluterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin sekä ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen suhteesta ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Viisaampaa olisi ollut tehdä ensin selvitys ja sen jälkeen käydä molempien kirkkokuntien kanssa läpi tehtävät sekä määritellä valtionosuuksien taso.

Esityksellään hallitus on myös asettamassa kirkkoon kuuluvat kirkollisverovelvolliset eriarvoiseen asemaan kirkkoon kuulumattomien kanssa lakiin kirjattujen yhteiskunnallisten tehtävien hoidon rahoittamisessa. Varmuudella voidaan jo sanoa, että niin sanottujen suurten ikäluokkien poisnukkumisen seurauksena ainakin hautaustoimen kustannukset tulevat edelleen kasvamaan. Samalla hallitus on avaamassa tieteen tai ymmärtämättömyyttään keskustelun sille, miksi seurakuntalaiset joutuisivat kustantamaan kirkkoon kuulumattomien hautaamista.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset 1-2 hylätään.

Helsingissä 12.11.2024

Hanna Räsänen kesk
Petri Honkonen kesk

**Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp
Vastalause 3**

Vastalause 3

Perustelut

Valtion kirkoille kohdistaman rahoituksen perusteena on kompensoida julkisen vallan tehtäviä, joita ne historiallisista syistä hoitavat. Näistä taloudellisesti merkittävin on hautaustoimi.

Esityksessä rahoitusta leikattaisiin tuntuvasti. Tämän seurauksena syntyy tilanne, jossa seurakunnat joutuvat joko rahoittamaan muiden kuin kirkkoon kuuluvien hautauksen jäsentensä kirkollisverotuloilla tai vaihtoehtoisesti korottamaan hautausmaksuja merkittävästi.

Kirkkojen rahoituksesta on tekeillä selvitys. Mahdolliset muutokset rahoituksessa tai julkisten tehtävien hoidon vastuissa tulisi toteuttaa vasta tämän selvityksen valmistuessa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotukset 1-2 hylätään.

Helsingissä 12.11.2024

Anna Kontula vas